

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ ద్వితీయః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వితీయః సర్గః ॥

దశరథకర్తృకః శ్రీరామరాజ్యాభిషేకప్రస్తావః సంసత్సదస్యైః శ్రీరామగుణానాం
వర్ణనం కుర్వద్భిరుక్తప్రస్తావస్య సహర్షం యుక్తియుక్తం సమర్థనం

తతః పరిషదం సర్వామామంత్ర్య వసుధాధిపః |
హితముద్ధర్షణం చైవమువాచ ప్రథితం వచః || 2.2.1 ||

దుందుభిస్వరకల్పేన గంభీరేణానునాదినా |
స్వరేణ మహతా రాజా జీమూత ఇవ నాదయన్ || 2.2.2 ||

రాజలక్షణయుక్తేన కాంతేనానుపమేన చ |
ఉవాచ రసయుక్తేన స్వరేణ నృపతిర్పృషాన్ || 2.2.3 ||

విదితం భవతామేతద్ యథా మే రాజ్యముత్తమం |
పూర్వైర్మమ రాజేంద్రైః సుతవత్ పరిపాలితం || 2.2.4 ||

సోఽహమిక్ష్వాకుభిః సర్వైర్నరేంద్రైః ప్రతిపాలితం |
శ్రేయసా యోక్తుమిచ్ఛామి సుఖార్హమఖిలం జగత్ || 2.2.5 ||

మయాప్యాచరితం పూర్వైః పంథానమనుగచ్ఛతా |
ప్రజా నిత్యమనిద్రేణ యథాశక్త్యభిరక్షితాః || 2.2.6 ||

ఇదం శరీరం కృత్స్నస్య లోకస్య చరతా హితం |
పాండురస్యాతపత్రస్య చ్ఛాయాయాం జరితం మయా || 2.2.7 ||

ప్రాప్య వర్షసహస్రాణి బహునాన్యాయాంషి జీవతః |
జీర్ణస్యాస్య శరీరస్య విశ్రాంతిమభిరోచయే || 2.2.8 ||

రాజప్రభావజష్టాం చ దుర్వహామజితేంద్రియైః |
పరిశ్రాంతోఽస్మి లోకస్య గుర్వీం ధర్మధురం వహన్ || 2.2.9 ||

సోఽహం విశ్రామమిచ్ఛామి పుత్రం కృత్వా ప్రజాహితే |
సన్నికృష్టానిమాన్ సర్వాననుమాన్య ద్విజర్షభాన్ || 2.2.10 ||

అనుజాతో హి మాం సర్వైర్గుణైః శ్రేష్ఠో మమాత్మజః |
పురందరసమో వీర్యే రామః పరపురంజయః || 2.2.11 ||

తం చంద్రమివ పుష్యేణ యుక్తం ధర్మభృతాం వరం |
యౌవరాజ్యే నియోక్తాస్మి ప్రాతః పురుషపుంగవం || 2.2.12 ||

అనురూపః స వో నాథో లక్ష్మీవాన్ లక్ష్మణాగ్రజః |
త్రైలోక్యమపి నాథేన యేన స్యాన్నాథవత్తరం || 2.2.13 ||

అనేన శ్రేయసా సద్యః సంయోక్ష్వేఽహమిమాం మహీం |
గతక్లేశో భవిష్యామి సుతే తస్మిన్ నివేశ్య వై || 2.2.14 ||

యదిదం మేఽనురూపార్థం మయా సాధు సుమంత్రితం |
భవంతో మేఽనుమన్యంతాం కథం వా కరవాణ్యహం || 2.2.15 ||

యద్యప్యేషా మమ ప్రీతిర్హితమన్యద్ విచింత్యతాం |
అన్యా మధ్యస్థచింతా తు విమర్దాభ్యధికోదయా || 2.2.16 ||

ఇతి బ్రువంతం ముదితాః ప్రత్యనందన్ నృపా నృపం |
వృష్టిమంతం మహామేఘం నర్దంత ఇవ బర్హిణః || 2.2.17 ||

స్నిగ్ధోఽనునాదః సంజజ్ఞే తతో హర్షసమీరితః |
జనౌఘాద్ధుష్టసన్నాదో మేదినీం కంపయన్నివ || 2.2.18 ||

తస్య ధర్మార్థవిదుషో భావమాజ్ఞాయ సర్వశః |
బ్రాహ్మణా బలముఖ్యాశ్చ పౌరజానపదైః సహ || 2.2.19 ||

సమేత్య తే మంత్రయితుం సమతాగతబుద్ధయః |
ఊచుశ్చ మనసా జ్ఞాత్వా వృద్ధం దశరథం నృపం || 2.2.20 ||

అనేకవర్షసాహస్రో వృద్ధస్త్వమసి పార్థివ |
స రామం యువరాజానమభిషిచస్వ పార్థివం || 2.2.21 ||

ఇచ్ఛామో హి మహాబాహుం రఘువీరం మహాబలం |
గజేన మహతా యాంతం రామం ఛత్రావృతాననం || 2.2.22 ||

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా రాజా తేషాం మనఃప్రియం |
అజానన్నివ జిజ్ఞాసురిదం వచనమబ్రవీత్ || 2.2.23 ||

శ్రుత్వైతద్ వచనం యన్మే రాఘవం పతిమిచ్ఛథ |
రాజానః సంశయోఽయం మే తదిదం బ్రూత తత్త్వతః || 2.2.24 ||

కథం ను మయి ధర్మేణ పృథివీమనుశాసతి |
భవంతో ద్రష్టుమిచ్ఛంతి యువరాజం మహాబలం || 2.2.25 ||

తే తమూచుర్మహాత్మానః పౌరజానపదైః సహ |
బహవో నృప కల్యాణగుణాః సంతి సుతస్య తే || 2.2.26 ||

గుణాన్ గుణవతో దేవ దేవకల్పస్య ధీమతః |
ప్రియానానందనాన్ కృత్స్నాన్ ప్రవక్ష్యామోఽద్య తాన్ శృణు || 2.2.27 ||

దివ్యైర్గుణైః శక్తసమో రామః సత్యపరాక్రమః |
ఇక్ష్యాకుభ్యోఽపి సర్వేభ్యో హ్యతిరిక్తో విశాంపతే || 2.2.28 ||

రామః సత్పురుషో లోకే సత్యః సత్యపరాయణః |
సాక్షాద్ రామాద్ వినిర్వృత్తో ధర్మశ్చాపి శ్రియా సహ || 2.2.29 ||

ప్రజాసుఖత్వే చంద్రస్య వసుధాయాః క్షమాగుణైః |
బుద్ధ్యా బృహస్పతేస్తుల్యో వీర్యే సాక్షాచ్ఛచీపతేః || 2.2.30 ||

ధర్మజ్ఞః సత్యసంధశ్చ శీలవాననసూయకః |
క్షాంతః సాంత్యయితా శ్లక్షః కృతజ్ఞో విజితేంద్రియః || 2.2.31 ||

మృదుశ్చ స్థిరచిత్తశ్చ సదా భవ్యోఽనసూయకః |
ప్రియవాదీ చ భూతానాం సత్యవాదీ చ రాఘవః || 2.2.32 ||

బహుశ్రుతానాం వృద్ధానాం బ్రాహ్మణానాముపాసితా |
తేనాస్యేహతులా కీర్తిర్యశస్తేజశ్చ వర్ధతే || 2.2.33 ||

దేవాసురమనుష్యాణాం సర్వాస్త్రేషు విశారదః |
సమ్యగ్ విద్యావ్రతస్నాతో యథావత్ సాంగవేదవిత్ || 2.2.34 ||

గాంధర్వే చ భువి శ్రేష్ఠో బభూవ భరతాగ్రజః |
కల్యాణాభిజనః సాధురదీనాత్మా మహామతిః || 2.2.35 ||

ద్విజైరభివినీతశ్చ శ్రేష్ఠైర్ధర్మార్థనైపుణైః |
యదా వ్రజతి సంగ్రామం గ్రామార్థే నగరస్య వా || 2.2.36 ||

గత్వా సౌమిత్రిసహితో నావిజిత్య నివర్తతే |
సంగ్రామాత్ పునరాగత్య కుంజరేణ రథేన వా || 2.2.37 ||

పౌరాన్ స్వజనవన్నిత్యం కుశలం పరిపుచ్ఛతి |
పుత్రేష్వగ్నిషు దారేషు ప్రేష్యశిష్యగణేషు చ || 2.2.38 ||

నిఖిలేనానుపూర్వ్యా చ పితా పుత్రానివౌరసాన్ |
శుశ్రూషంతే చ వః శిష్యాః కచ్ఛిద్ వర్మసు దంశితాః || 2.2.39 ||

ఇతి వః పురుషవ్యాఘ్రః సదా రామోఽభిభాషతే |
వ్యసనేషు మనుష్యాణాం భృశం భవతి దుఃఖితః || 2.2.40 ||

ఉత్సవేషు చ సర్వేషు పితేవ పరితుష్యతి |
సత్యవాదీ మహేష్వాసో వృద్ధసేవీ జితేంద్రియః || 2.2.41 ||

స్మితపూర్వాభిభాషీ చ ధర్మం సర్వాత్మనాశ్రితః |
సమ్యగ్గోక్తా శ్రేయసాం చ న విగృహ్యకథారుచిః || 2.2.42 ||

ఉత్తరోత్తరయుక్తౌ చ వక్తా వాచస్పతిర్యథా |
సుభూరాయతతామ్రాక్షః సాక్షాద్ విష్ణురివ స్వయం || 2.2.43 ||

రామో లోకాభిరామోఽయం శౌర్యవీర్యపరాక్రమైః |
ప్రజాపాలనసంయుక్తో న రాగోపహతేంద్రియః || 2.2.44 ||

శక్తస్త్రిలోక్యమప్యేష భోక్తుం కిం ను మహీమిమాం |
నాస్య క్రోధః ప్రసాదశ్చ నిరర్థోఽస్తి కదాచన || 2.2.45 ||

హంత్యేష నియమాద్ వధ్యానవధ్యేషు న కుప్యతి |
యునక్త్యర్థైః ప్రహృష్టశ్చ తమసౌ యత్ర తుష్యతి || 2.2.46 ||

దాంతైః సర్వప్రజాకాంతైః ప్రీతిసంజననైర్ప్పణాం |
గుణైర్విరోచతే రామో దీప్తః సూర్య ఇవాంశుభిః || 2.2.47 ||

తమేవంగుణసంపన్నం రామం సత్యపరాక్రమం |
లోకపాలోపమం నాథమకామయత మేదినీ || 2.2.48 ||

వత్సః శ్రేయసి జాతస్తే దిష్ట్యాసౌ తవ రాఘవః |
దిష్ట్యా పుత్రగుణైర్యుక్తో మారీచ ఇవ కశ్యపః || 2.2.49 ||

బలమారోగ్యమాయుశ్చ రామస్య విదితాత్మనః |
దేవాసురమనుష్యేషు సగంధర్వోరగేషు చ || 2.2.50 ||

ఆశంసతే జనః సర్వో రాష్ట్రే పురవరే తథా |
ఆభ్యంతరశ్చ బాహ్యశ్చ పౌరజానపదో జనః || 2.2.51 ||

స్త్రీయో వృద్ధాస్తరుణ్యశ్చ సాయం ప్రాతః సమాహితాః |
సర్వా దేవాన్నమస్యంతి రామస్యార్థే మనస్వినః |
తేషాం తద్ యాచితం దేవ త్వత్ప్రసాదాత్సమృద్ధ్యతాం || 2.2.52 ||

రామమిందీవరశ్యామం సర్వశత్రునిబర్హణం |
పశ్యామో యౌవరాజ్యస్థం తవ రాజోత్తమాత్మజం || 2.2.53 ||

తం దేవదేవోపమమాత్మజం తే
సర్వస్య లోకస్య హితే నివిష్టం |
హితాయ నః క్షిప్రముదారజుష్టం
ముదాభిషేక్తుం వరద త్వమర్హసి || 2.2.54 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే ద్వితీయః సర్గః ||